

PLÁNOVÁNÍ MOBILITY V NÁRODNÍCH PARCÍCH USA

KLÍČOVÁ SLOVA:

Plánování udržitelné mobility, dlouhodobé plány dopravy, americké národní parky

POPIS OPATŘENÍ:

Plánování mobility v národních parcích USA je důležitým prvkem pro udržitelný rozvoj těchto chráněných území a zajištění kvalitních zážitků pro návštěvníky. Zahrnuje strategie a opatření, které mají minimalizovat dopad dopravního chování návštěvníků na přírodu, zlepšit dopravní situaci a podporovat udržitelné způsoby mobility.

Spojené státy americké mají řadu národních parků s různými charakteristikami, a proto plánování mobility je často přizpůsobeno konkrétním podmínkám každého parku. Ovšem společným cílem je vždy minimalizovat dopad lidských aktivit – především dopravní nabídky a mobility návštěvníků – na přírodní prostředí a zároveň jim umožnit co nejbohatší zážitky z přírody.

Všechny aspekty plánování a dopravy v národním parku (nebo v širším regionu, kde se nachází národní park nebo více chráněných území) se promítají do tzv. Long Range Transportation Plans (LRTPs). Tyto regionální dlouhodobé plány dopravy jsou zpracovávány pod záštitou a metodickým vedením NPS – National Park Service (Správa národních parků). Plány LRTP jsou často vytvářeny pro větší regiony, na jejichž území se nachází několik národních parků a chráněných oblastí s jejich specifickými dopravními potřebami pro období dvaceti let.

Např. „Mid West Region LRTP“ je zpracován pro třináct států USA a zahrnuje národní parky a další chráněné oblasti. Ovšem každý národní park může mít svůj vlastní plán dopravy (LRTP), který jde do detailu v tomto území, dále zohledňuje charakteristiky parku a jeho návštěvnícký provoz.

NPS definuje **roli** těchto dlouhodobých **plánů dopravy** následovně:

- Poskytovat plánovací rámec pro dosažení cílů v oblasti dopravy v chráněných územích;
- Koordinovat dopravní investice v horizontu 20 let a více;

- Integrovat potřeby národních parků do zavedených plánovacích procesů a rámců v jednotlivých regionech;
- Soustředit omezené financování do nejdůležitějších aktivit – dle priorit;
- Koordinovat dopravní opatření v národních parcích s vyššími úrovněmi – se Správou federálních dálnic (Federal Highway Administration), se státními ministerstvy dopravy a s federálními agenturami pro územní plánování i s organizacemi zabývajícími se managementem návštěvnosti a cestovním ruchem obecně; cílem je mj. lépe porozumět v regionálním i státním měřítku demografickým změnám a návštěvnickým trendům;
- Aktualizovat tyto plány každých pět let.

Všechny LRTP obvykle obsahují tyto základní prvky:

1. **Analýza současného stavu:** Zahrnuje sběr dat o provozu, parkování, trasách a mobilitě návštěvníků. Tímto způsobem se získává přehled o mobilitě v různých částech parku.
2. **Cíle a strategie:** Stanovují se dlouhodobé cíle v oblasti mobility a dopravy v NP. Zahrnují aspekty, které se promítají do dopravy, jako zlepšení návštěvnických zážitků, ochranu životního prostředí a zvýšení udržitelnosti.
3. **Omezení automobilů:** Plán zpravidla zahrnuje opatření k omezení nebo regulaci automobilové dopravy v určitých částech parku, například zavedení výhradní kyvadlové dopravy, omezení vjezdu automobilů, zřízení pěších zón apod.
4. **Alternativní druhy mobility:** Plán by měl podporovat alternativní způsoby mobility, jako jsou chůze, cyklistika, jízda na koni, veřejná doprava a sdílené dopravní prostředky.
5. **Parkování:** Stanovuje se strategie pro plánování a provoz parkovacích ploch, aby se minimalizovaly dopady na životní prostředí a zamezilo se nekontrolovanému parkování.
6. **Infrastruktura:** Plánuje a určuje se výstavba nové potřebné infrastruktury, jako jsou zpevněné trasy, cyklostezky, chodníky, zastávky pro kyvadlovou dopravu a další zařízení. Plány zahrnují také údržbu a úpravy stávající infrastruktury.
7. **Edukace a osvěta:** Plán by měl obsahovat i strategii pro edukaci návštěvníků o udržitelné mobilitě, pravidlech parkování apod., zasazenou do kontextu ochrany přírody.
8. **Financování a implementace:** Stanovují se zdroje financování pro implementaci opatření a technologií podporujících tento dlouhodobý plán mobility (základ pro akční plán).

6 kroků pro přípravu dlouhodobého plánu dopravy (LRTP) pro národní park (dle NPS):

Krok 1: Vytvořit vizi, nastavit cíle a přiřadit k nim odpovídající opatření a evaluační kritéria LRTP.

Krok 2: Připravit vhodné podmínky a také plán pro posouzení realizace či zlepšení dopravního systému (plán monitoringu a evaluace).

Krok 3: Identifikovat dlouhodobé potřeby.

Krok 4: Provéřit financování a sestavit investiční strategii pro zajištění dlouhodobého rozpočtu.

Krok 5: Nastavit priority pro financování a zajistit tak reálné plnění LRTP.

Krok 6: Posoudit pokrok a sledovat realizaci.

Šest hlavních témat vstupujících do plánování dopravy (LRTP), z nichž každé má svoji roli v plánování mobility na chráněném území a investiční prioritou:

- 1. Zkušenost návštěvníka:** Zážitky návštěvníků (vjemy, emoce a reakce, které mají v rámci návštěvy chráněné oblasti) jsou spojeny i s kvalitou dopravního systému a možnostmi přepravy z místa na místo, což je přímým výsledkem propojení dopravní infrastruktury a služeb mobility.
- 2. Přírodní a kulturní bohatství:** Dopravní systémy a infrastruktura mohou na jedné straně uškodit a na druhé straně ochránit přírodní a kulturní zdroje. Ty mají v plánování dopravy významné místo a hlavním cílem je jejich ochrana.
- 3. Klimatické změny:** Adaptace na klimatické změny zahrnuje také přizpůsobení dopravních systémů tak, aby nedocházelo k negativním dopadům na životní prostředí. Opatření pro zmírnění klimatických změn (např. redukce emisí skleníkových plynů z dopravy) mají přímý vliv na přírodní zdroje a ekosystémy, ale i na pobyt návštěvníků v národních parcích.
- 4. Udržitelnost a obyvatelnost:** Způsob, jakým je doprava v chráněných územích plánována a realizována, může zásadně usnadnit mobilitu návštěvníků a jejich chápání zdejšího přírodního bohatství, významně ovlivnit jejich dopravní chování a způsob, jak se přepravují v průběhu svého pobytu. Pokud jsou dopravní systémy navrženy pro udržitelnou mobilitu – s preferencí chůze a cyklistiky, multimodálních služeb a dle zásad efektivity a dostupnosti – pomáhá to chránit tyto přírodní oblasti před negativními dopady z dopravy.
- 5. Plánování a správa infrastruktury:** Hlavním principem je zde zajistit dopravní systém, který bude efektivní, ale i udržitelný.
- 6. Fondy a financování:** Finanční plánování by mělo zajistit také udržitelnost finančních zdrojů pro LRTP a aktivity by měly být plánovány reálně – čeho lze v praxi dosáhnout s očekávanými projekty a finančními zdroji. Finanční plán by měl určit, jaké investice jsou nezbytné a jak bude v současnosti i budoucnu financován i udržován dopravní systém.

Region Středozápad – Midwest Region (MWR)

NPS v rámci tohoto regionu spravuje 66 chráněných území, a to ve 13 státech rozkládajících se od východu až na západ – od Ohia do Nebrasky a ze severu na jih – od kanadské hranice až do Arkansasu. Celý tento region, jeho přírodní, kulturní a rekreační zázemí, ročně přivítá více než 24 milionů návštěvníků. Na chráněných územích MWR se nachází dopravní infrastruktura, která je nezbytná pro mobilitu, ale i usměrnění

návštěvnosti, a především pro samotnou ochranu přírody. Region MWR tak udržuje infrastrukturu potřebnou pro pohyb turistů, ale také místních obyvatel, zaměstnanců správy chráněných území a pro nutné zásobování.

Plán „Midwest Region LRTP“ zahrnuje důkladné posouzení dopravního systému v celém regionu, jeho současného stavu a potřeb, včetně soupisu finančních rezerv a možností na období dvaceti let. Plán byl připraven za účasti odborníků z různých oblastí, zástupců regionálních úřadů, správ chráněných území a dalších relevantních agentur a se zástupci z dopravního sektoru. Koncipování plánu se účastnili také zástupci Federálního úřadu správy dálnic (FHWA), Ministerstva dopravy USA (US Department of Transportation) a dalších partnerů, dopravců apod. Plán LRTP zahrnuje investiční strategii s prioritami pro všechny dotčené strany.

Vize LRTP pro region „Midwest“

„Státní správa národních parků (NPS) zajišťuje směřování plánu, jehož cílem je zajistit v chráněných územích bezpečný a plynulý přístup a pohyb návštěvníků; umožnit jim kvalitní zážitky z pobytu v chráněných přírodních oblastech a zároveň chránit zdroje a hodnoty těchto území. NPS a všichni realizátoři odpovědně plánují a řídí dopravní systém, do něhož se promítají zvolené priority, včetně environmentálních, sociálních i finančních faktorů.“

Cíle LRTP dále upřesňují vizi a organizační rámec, a to v následujících oblastech:

- správa infrastruktury a zavádění dalších opatření a služeb mobility
- financování opatření
- ochrana přírodních zdrojů a hodnot chráněných území
- bezpečnost celého dopravního systému pro všechny účastníky
- kvalita zážitků návštěvníků: obsahuje i vytváření partnerství, zapojení místních komunit do projednávání i aktivit LRTP, komunikace s návštěvníky a vhodný marketing

Mississippi National River and Recreation Area

Např. rekreační oblast v okolí řeky Mississippi (The Mississippi National River & Recreation Area) vydává průvodce („the Mississippi River Companion“), kde návštěvníci najdou informace o službách mobility. Zjistí tak, kde se nacházejí nejbližší půjčovny kol, jaké jsou možnosti přepravy veřejnou dopravou (včetně vodní), kudy vedou cyklistické a pěší trasy a jaké další rekreační aktivity se zde dají využít. Průvodce „Společník“ blíže popisuje, jak se dostat do hlavních turistických míst podél řeky Mississippi autobusovou nebo kolejovou dopravou, nebo jak využít cyklistické i pěší trasy. Součástí jsou i podrobné mapy se zastávkami veřejné dopravy, stanovišť bikesharingu „Nice Ride“ a pro nutné případy i možnosti krátkodobého pronájmu automobilu HOURCAR. Alternativní druhy dopravy a jejich služby jsou v mapách zvýrazněny a označeny jako „uzly alternativní dopravy“ (“alternative transportation node”).

LRTP se zaměřuje také na obyvatele měst v blízkosti chráněných území regionu „Midwest“. Kampaň se nazývá „In My Back Yard“ a má zvýšit povědomí městských rezidentů o možnostech návštěvy blízkého národní parku nebo chráněné oblasti, o dopravním spojení pomocí udržitelné mobility a aktivitách, které jsou k dispozici.

Tyto kampaně jsou financovány z programu „Parks for People“, který má zajistit propojení různých komunit a cílových skupin veřejnosti a nabídnout jim aktivní trávení volného času v národních parcích, na zelených stezkách („greenways“) i vodních cestách. Primárním cílem tohoto programu je skloubení rekreačních možností spolu s ochranou přírody a budováním komunitních aktivit. Program se zaměřuje na 50 největších chráněných území a na území s potřebou zlepšit udržitelnou dostupnost a mobilitu.

LRTP pro národní park Denali (Aljaška)

Plán LRTP Denali reaguje na programy pro zlepšení infrastruktury a také na diskuse v rámci celého regionu, které se shodují na potřebě kvalitního multimodálního dopravního systému pro národní park Denali. Plán je postaven na datech a kvalitní analýze, předcházelo mu množství studií a byl zpracován v kontextu dalších dokumentů, jako jsou:

- LRTP pro Aljašku,
- plán managementu NP Denali,
- dopravní studie oblasti Denali,
- posouzení dopravních potřeb NP Denali,
- průzkum návštěvnosti NP Denali (se zaměřením na automobilisty),
- průzkum spokojenosti návštěvníků s dopravními službami a možnostmi pozorování přírodních krás v NP Denali,
- analýza pro zavedení kyvadlové dopravy pro NP Denali,
- analýza alternativních finančních možností pro obsluhu Denali veřejnou dopravou,
- studie proveditelnosti dopravního systému s navrženými službami pro NP Denali,
- vyjádření nadace Denali,
- nejlepší praxe tour operátorů,
- posouzení environmentálního dopadu vstupní zóny do NP Denali.

Uvedené dokumenty zahrnují jak dopravní, tak územní plánování i management návštěvnosti, aby byly zřejmé priority ze všech těchto oblastí, které nejvíce ovlivňují realizaci udržitelné mobility v NP. Cílem bylo identifikovat priority pro LRTP a jeho proveditelnost v NP Denali. Aktivita plánu jsou postaveny také na regulačních opatřeních, která mají zabránit přetížení území. Zatímco plán managementu NP se zabývá konkrétně vymezenými lokalitami v NP a jejich celkovou správou a regulací, LRTP řeší dopravní spojení a přístup do NP jako celku, včetně veškeré dopravní infrastruktury na území NP a na příjezdu do chráněného území.

Zpracovávané dokumenty se doplňují a nevznikají tak nadbytečné strategie, které by řízení parku spíše komplikovaly.

Realizace LRTP a jeho dopravních opatření, plánu managementu celého NP i managementu návštěvnosti probíhá skrze konkrétní projekty, které na tyto strategické dokumenty bezprostředně navazují a jsou opatřeny specifickými podklady, které jsou v souladu s požadavky ukládanými zákonem o politice životního prostředí (the National Environmental Policy Act – NEPA).

LRTP je v tomto kontextu strategickým dokumentem vyššího stupně a nerozhoduje o projektových podrobnostech.

ZDROJE A DALŠÍ DOPORUČENÁ LITERATURA:

<https://www.nps.gov/subjects/transportation/index.htm>

<https://www.nps.gov/subjects/transportation/planning.htm>

<https://www.nps.gov/subjects/transportation/federal-lands-transportation-program.htm>

<https://www.nationalparkstraveler.org/2019/03/national-park-service-publishes-long-range-transportation-plan>

<https://www.nps.gov/orgs/1548/resource-library.htm>

[nps.gov/subjects/transportation/bikeped.htm](https://www.nps.gov/subjects/transportation/bikeped.htm)

SOUVISEJÍCÍ PRAXE V ATLASU:

13. DOPRAVNÍ KONCEPCE

14. DOPRAVNÍ PROBLÉMY V CHÚ – BRITSKÉ ŘEŠENÍ

16. MONITORING A SBĚR DAT V CHÚ

22. GREEN PARKS PLAN

28. MARKETING PRO CHÚ

27. MANAGEMENT NÁVŠTĚVNOSTI